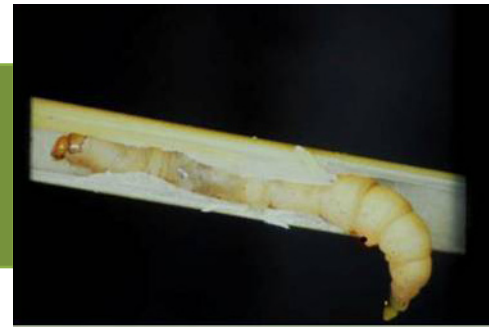

Pagdumala sa Stemborer

Ang mga stem borer lisod idumala sa insektisidyo tungod kay ang ulod ug pupae naa sa sulod sa sanga ug duna silay taas nga populasyon sa basakan.

PAGDUMALA

1. Dapat mahibaloan kung kanus-a daghan ang populasyon sa *yellow stemborer* sa inyong lugar ug likayi ang pagtanum kong taas ang populasyon sa stem borer.

Sa PhilRice CES, pananglitan, ang daghan nga populasyon sa *stemborer* sugod sa Abril hantod sa Mayo ug gikan sa Oktobre hantod sa Desyembre. Kinahanglan ang pagtanum mahuman sa Desyembre-Enero para sa ting-init ug Hunyo-Hulyo para sa ting-ulan para ang tanum ma-abis sa dili pa daghan ang populasyon sa *stemborer*.

2. Paggamit sa biyolohikal nga pagdumala sama sa *parasitoids*, *predators*, ug *microbial agents*.
3. Ang tanum nga humay makasugakod sa damyos sa *stemborer* kon bata pa kay makaprodyos ug daghang saha; ang pagbutang sa insektisidyo dili kinahanglan sa panahon sa bata pa.
4. Pag-abis sa tanum sa lebel sa yuta aron makuha ang puy-anan sa *stemborer*.
5. Darohon ug pabahaan ang basakan human sa pag-abis aron mamatay ang ulod ug *pupae* sulod sa dagami.
6. Patas-an ang tubig sa irigasyon panagsa aron mahumol ang mga itlog nga naa sa ubos nga parte sa tanum.
7. Pagbutang sa N nga abono tungaon sa ikaduha, sunda ang rekomendado nga gidaghanon ug panahon sa pagbutang. Ang taas nga gidaghanon sa N nagapataas sa giduyagon sa tanum ug mas dali taptan sa *stemborer*.
8. Ang mga *stemborer* lisod idumala sa insektisidyo tungod kay ang ulod ug *pupae* naa sa sulod sa sanga ug duna silay taas nga populasyon sa basakan. Ang sakto nga timing sa pagbutang sa insektisidyo importante sa pagdumala sa *stemborer*.

9. Para masayran kon kinahanglan ug insektisidyo, susiha ang populasyon sa mga tigulang ug mga itlog sa basakan.

- Obserbahan ang gidaghanon sa mga tigulang nga niduol sa suga sa wala pa o human sa pagtanum.
- Kolektahon ang mga itlog sa basakan. Ibutang kini sa *vials* nga dunay taklob o sudlanan nga dunay taklob ug basa-basa nga papel.
- Kon 30% sa mga itlog nga na-*parasitize* o nadaut sa natural nga organismo, pananglitan, naay organismo o insekto nga molugwa gikan sa mga itlog, dili na kinahanglan ug insektisidyo kay makontrolar na sa mga natural nga organismo ang peste.
- Apan, kon 70% sa mga itlog napusa nga ulod o *larva* sa *stemborer*, pagbutang ug insektisidyo 1-2 ka adlaw human napusa ang mga itlog nga nakolekta.

Gulang nga *stemborer*

Reviewed by:
Genaro S. Rillon

Source: Field Operations Manual, PhilRice, 2007.